

سن ھۆكاری ھیرشه كەي ھەولیر

17-02-2021

نووسەرەگان

ناوەندی لیکۆلینەوێ رۆوداو

كورتە : ئەو كەلینە ئەمنییە كە بەھۆی ھیرشه كەي 15 ی مانگی "ئەولیا الدم" بۆسەر ھەولیر دەرکەوت، چارەسەری خیرای دەوێت. دەبی بە ھەند وەربگیریت و لیکۆلینەوێ ورد لە ئەگەرەکانی ھەبوونی بازرگانی و کاری قاچاخ لەناوخوای ھەرئیمە لەگەڵ گرووپە چەكدارەگان

زریان رۆژه‌لانی

ئەو كەلینە ئەمنییە كە بەهۆی ھێرشەكەى 15 ى مانگی "ئەولیا الدم" بۆسەر ھەولێر دەرکەوت، چارەسەرى خێرای دەوێت. دەبى بە ھەند وەبگىریت و لیکۆلینەوھى ورد لە ئەگەرەکانى ھەبوونی بازىرگانی و کارى قاچاخ لەناوخۆى ھەرئیمە لەگەڵ گرووپە چەكدارەکان، كە دەتوانیت رینگا بۆ خەرقى ئەمنى و گواستەنەوھى چەكى بى كۆنترۆل بۆ ناو ھەرئیم خۆشبكات گرنگن. پێكردنەوھى بۆشایی ئەمنى نێوان ھێزەکانى پێشمەرگە و سوپا لە تەنیشت كەمبوونەوھى فرەھیزی لە نەینەوا و كەركوك و ئاگاداریبوونی زیاتر لە رینگا سەرەكى و لاوەکیەکان بۆ ناو ھەرئیم گەلیك باپەخدارن. بەلام نەك تەنیا تەگبیرە ئەمنییەکان، بەلكوو زانینى وردەکاری پالئەرەکانى پشت ھێرشەكەى ھەولێریش گەلیك پێویستە.

لە كاتیكدا كە دەنگى ناپەزاییەكى بەھیز لەبەرامبەر ھێرشەكەى ھەولێر لەو گرووپە سیاسییە شیعییانە نەبێسترا بە نزیك لە ئێران ھەژمار دەكرین، موقتەدا سەدر راشكواوەتر لەوان بۆی چوو. ئەو ھێرشەكەى ھەولێر بە دەستوەردانىكى ناوخۆیی-دەرەكى و سەردانە چاوەروانكراوھەكى پاپای فاتیكان بەستۆتەوھ. ئەمەش نزیكترین بۆچوونێك بوو كە بۆ پالئەرەکانى پشت ئەو رووداوھە كرابێت. لێرەدا دەرئى گەلیك ھۆكار باسبكرین بەلام سى دانەیان لەھەموویان گرنگترن كە بەمجۆرەن:

بەكەم: سەردانەكەى پاپا و رەكابەرى ناوخۆیی شیعی

پێشاندى ھێرشەكەى ھەولێر وەك ھۆكارێك بۆ ئەوھى پاپا سەردانى ھەولێر نەكات، شیکردنەوھەبەكى سادە و خێرايە. ئەمە رەھەندیكى قوولتری ھەبە كە دەشێ پەيوەندى بە رەكابەرى مەرجەعیەتەكانى شیعیەوھەبێت. لە رۆژانى رابردوودا نوسینگەى ئابەتوولنا عەلى سیستانی، لیدوانێكى رەحمان عامرى براى ھادى عامرى سەرۆكى ھاوبەیمانێ فەتى لەبارەى ئەگەرى ئیمزاکردنى بەلگەنامەبەك لە نێوان پاپا و مەرجەعی بالای شیعی دا رەتکردۆتەوھ. [1] ئەو بەلگەبەكى كە رەحمان عامرى باسى كردووە بەلگەنامەى براى مروفايەتیە بۆ ئاشتى و پێكەوھەژیانە [2] كە بە رێككەوتن- راگەيەنراوى ئەبوزەبیش دەناسرێت. ئەمە سالى 2019 لەنێوان پاپا فاتیكان وشێخ ئەحمەد ئەلتەیب شیخی ئەزھەردا ئیمزاکراوھ. تا ئێرە ھېچ كێشەبەك دیار نییە بەلام، كاتێ دەچیتە سەر باسى رەكابەرى ناوخۆیی شیعی لەسەر ئەوھى كە كام لا مەرجەعی بالایە، ئەم بابەتە واتایەكى زۆرتر پەیدا دەكات. ھاتنى پاپا فاتیكان بۆ عێراق و دیدارى لەگەڵ ئابەتوولنا سیستانی، پێگەى مەرجەعیەتى بالای شیعی عێراق و ھەوزەى نەجەف لەنێو ھەوزە شیعیەكاندا بەھێزتر دەكات. بێجگە لەوھ، ئیمزاکردنى بەلگەنامەكەش وەك مۆرى شایەتی بەشێكى گەورەى دنیای كرێستیانى بۆ بە مەرجەع زانینى ئابەتوولنا سیستانی ھەژمار دەكریت. ئەمەش لەكاتێكدا بەلگەنامەكەش وەك مۆرى شایەتی بەشێكى گەورەى دنیای كرێستیانى بۆ بە مەرجەع زانینى ئابەتوولنا موسلمین، "امام" بۆ عەلى خامەنى رابەرى ئیستای ئێران بەكاردێنن و بێجگە لەو، ھېچ كەسێكى دیکە بە شیاوى رابەراییەتێكردنى شیعیە جیھان و تەنانت ھەموو موسلمانانیش نازانن. ئەمەش ئەو پرسیارە دەرووژنیەت كە ئایا ھەر لە بنەرەتدا گرووپە وەلائیەكان دژی ھاتنى پاپا فاتیكان بۆ عێراق؟ ئایا ئەم ھێرشەیان كرد ھەتا بلێن ئارامترین شوێنى عێراقیش ناارامە و بەوچۆرەش، وەك موقتەدا سەدر باسى كردووە زەمینەى ھەلۆھەشاندنەوھى سەردانەكەى پاپا درووستبەكەن؟ ئەمە بە ئاگادارى لایەنێكى دەرەكى كراوھ یان تەنیا رەفتاریكى گرووپێكى عەقیدەبى بووھە كە لە خۆبەوھە كردوویەتى؟

دووەم: كاریگەرى مەملانی نێودەوڵەتى لە عێراق

زۆرێك لە سەرکردەكانى عێراق و ھەرئیمى كوردستان ئامازەیان بەوھە كردووە كە ئامانجى ھێرشەكان درووستكردنى ئاژاوھ و پشێوى بووھ. مستەفا كازمى سەرۆكەزیرانىشى باسى لەوھە كردووە كە ئەو "ھێرشە تیرۆستیە دواى ھەولەكانى عێراق بۆ سەقامگىرى لە ناوچەكە و دوورخستەنەوھى وڵات لە مەملانیكان" كراوھ. بەوچۆرەش ئامازەبەكى ناراستەوخۆى بە ھەبوونی رەھەندیكى دەرەكى لەو رووداوھە كردووە. موقتەدا سەدریش باسى لە ھەبوونی دەستى دەرەكى و ناوخۆیی كردووە. [3]

ئەوھى گومانى لەسەرە ئێرانە و ئەویش رەتیکردۆتەوھە كە ھېچ پەيوەندیەكى بە ھێرشەكەى ھەولێرەوھەبێت بەلام، لەپرسەكانى تاییەت بە ئاسایش و سەقامگىرى لە عێراق و ناوچەكە زۆرلاپەنى میدیایى و سیاسیش رۆلى ئێران بە گرنگ دەزانن. تەنیا لە سەرەتاكانى ئەم مانگەدا و لەماوھى نزیكەى 10 رۆژدا، دوو نوینەرى نەتەوھەبەكگرتووەكان بۆ باسكردنى دوو پرسى پەيوەست بە سەقامگىرى و قەیران لە ناوچەكە لە دەرگای تارانیاں داوھ. مارتین گریفیتس نوینەرى نەتەوھەبەكگرتووەكان بۆ كاروبارى یەمەن رۆژى 7 ئەم مانگە بە سەردانیكى دوو رۆژە چووھە تاران تا لەسەر قەیرانى یەمەن قسە بكات. [4] بەرلەویش، جنین ھنيس پلاسخارت بەرپرسى یونامى لە عێراق

بۇ دوو رۇژ چووبوو تاران تا لەسەر سەقامگىرى عىراق قسەبكات!

پرسىيار لىرەدا ئەوھىيە كە ئايا ئىران خال و لايەنى ھاوبەشى ھىرشەكەى ھەولنر، بئاووبوونەھى فىدئوى تايبەتەكەى "پارمەتى" ئىران بۇ ھەرىمى كوردستان لەشەرى دى داغش بە ناوى تەوھكول، ھىرشى گریمانەى گرووپىكى عىراقى بەناوى وەعدى ھەق بۇ سعودى و زیادبوونى چالاكى حوسىيەكانى بەمەنە؟ ئايا بەلەنەكردنى ئىدارەى نوپى ئەمرىكا بۇ گەرانەوھ بۇ رىككەوتنى ئەتۆمى لەگەل ئىران، رۆلى لە زیادبوونى كوردەھى گرووپە چەكدارىيە شىعەكان لە ناوچەكەدا ھەيە؟ ئايا نەتەوھىيەكگرتووەكان خەرىكى ناوبزىوانىيە؟ وەلامى ئەو پرسىيارنە پىويستىيان بە بەلگەى بەرچا و ھەيە بەلام، ئىران رۆلى لە رووداوەكەى ھەولنر و ئەوانى دىكەدا ھەبىت يان نا، لانىكەم دنيا وەكوو لايەنىك سەبارەت بە پرسەكانى سەقامگىرى لە عىراق و يەمەن و چەندىن شوپنى دىكەى ناوچەكە سەبرى دەكات.

سنىيەم: دۇخى شەنگال و ھىرشەكەى ھەولنر

پرسى شەنگال ھىشتا بە گەرمى لە رۆژەقى لايەنە نىوخوئى و دەرەكەيەكانىدايە. رىككەوتنەكەى ھەولنر و بەغدا جارى لەسەر كاخەز ماوھتەوھو لەسەر عەرزىش زۆرى لىگۇراوھ. مانەوھى ھىزە چەكدارىيەكان بە گرووپەكانى حەشدى شەعبىشەوھ بابەتىكى ئالۆزە و رەنگە ناردنى لىواكانى پۇلىسى فىدرالى و ھەبوونى فىرقەكانى سوپاى عىراقى ئامازەيەك بىت بەوھى كە لەوانەبە دواجار حكومەت، بىرى لە بەكارھىنانى جۆرىك گۆشارى سەربازىش كوردبىتەوھ ھەتا بتوانىت خواستەكانى بسەپىنىت. ھەرچەندە گرووپە چەكدارىيەكانى شىعى لە ناوچەكە بە قسە دەلن كە پابەندى برىارى حكومەتن بەلام، وادىارە بە كوردەوھ ناپانەوئ وا بكن. باسكردنى ئەگەرى ئۆپەراسىونى توركىا بۇ شەنگال لەلايەن گرووپەكانى نىك لە ئىران لەوانەيە پاساويك بىت بۇ ناردنى ھىزى زىاترى حەشدى بۇ شەنگال ھەتا رى لە ھەرچۆرە گۆشارىكى نوپى كازمى و ھەرىمى كوردستانى بۇ جىبەجىكردنى رىككەوتنى شەنگال بگرن كە چاوپواندەكرا لەم مانگەدا زىاتر بىت. ئالۆكردنى دۇخى ئەمنى ھەرىمى كوردستانىش دەتوانىت كارىگەرى لەسەر كەمكردنەوھى ئەو گۆشارە دابنىت. مستەفا كازمى سەرۆكوزەىرانى عىراق لە كاتى سەردانى وەزىرى بەرگى توركىا بۇ بەغدا رايگەياندبوو كە سوپاى عىراق خۇى تواناى ئەنجامدانى ئۆپەراسىونى لەھەر شوپنىكى وئاتەكەيدا ھەيە. دەشنى ئەمەش وەك وەلامنىك بۇ خواستى توركىا بۇ ئەنجامدانى ئۆپەراسىونى شەنگال لىكېدريتەوھ! ئەگىنا ئەستەمە توركىا بتوانىت بەبى رەزامەندى ئىران و ئەمرىكا، ئۆپەراسىونى وشكانى لە شەنگال بكات. ئەگەر بتوانىيايە لە 2017دا كارى وای دەكرد. كاتى ھەموو بەشەكانى دىمەنەكە دەخرىنە پالى يەك، ئەوسا روونتر دەردەكەوئ كە چۆنچۆنى دۇخى شەنگال و ھىرشەكەى ھەولنرىش بەيەكەوھ گرىدراون.

[1] - <https://www.mawazin.net/Details.aspx?jimare=141932>

[2] - Document on Human Fraternity

[3] - <https://www.rudaw.net/arabic/middleeast/iraq/1602202111>

[4] - <https://www.reuters.com/article/us-iran-yemen-un-idUSKBN2A7071>